

12. NODAĻA

MILITĀRĀS KOMANDSTRUKTŪRAS

Integrēto militāro spēku loma

Jaunu militāro struktūru attīstība

Eiropas Drošības un aizsardzības identitātes attīstības ietekme

Apvienoto kopīgo operatīvo spēku koncepcija (CJTF)

Alianses spēku iekšējā adaptācija

Jaunās komandas un kontroles koncepcijas

Militārā struktūra

NATO paplašināšanās un jauno dalībvalstu pievienošanās

Partnerattiecības mieram aktivitātes un iniciatīvas

Plašākas konsultācijas un sadarbība

MILITĀRĀS KOMANDSTRUKTŪRAS

INTEGRĒTO MILITĀRO SPĒKU LOMA

Visas valstis, kas ir izvēlējušās piedalīties NATO militārajā jomā, piešķir spēkus, kas kopā veido Alianses integrēto militāro struktūru. Saskaņā ar pamatprincipiem, kas regulē attiecības starp politiskajām un militārajām institūcijām demokrātisku valstu ietvaros, integrētā militārā struktūra vienmēr ir pakļauta politiskajai kontrolei un vadībai augstākajā līmenī.

Integrētās militārās struktūras loma ir nodrošināt organizatorisko struktūru, lai aizsargātu dalībvalstu teritoriju no to drošības un stabilitātes draudiem saskaņā ar Ziemeļatlantijas līguma 5. pantu¹. Šīs integrētās militārās struktūras ietvaros Alianse uztur nepieciešamās militārās spējas, lai realizētu visas NATO misijas. Nodrošinot kopējo aizsardzību Ziemeļatlantijas līguma 5. panta ietvaros, Alianses apvienotajiem militārajiem spēkiem jābūt spējīgiem novērst jebkādu potenciālo agresiju pret tiem, pārtraukt agresora virzību pēc iespējas ātrāk gadījumā, ja uzbrukums tomēr ir uzsākts, un jāspēj nodrošināt Alianses dalībvalstu politisko neatkarību un teritoriālo integritāti. Spēkiem jābūt gataviem sekmēt konflikta atrisinājumu un vadīt 5. pantā neparedzēto krīžu novēršanas operācijas. Alianses spēkiem ir nozīmīga loma, veicinot sadarbību un sapratni starp NATO Partnervalstīm un citām valstīm, konkrēti, palīdzot Partneriem sagatavoties potenciālai dalībai NATO vadītās iniciatīvas Partnerattiecības mieram operācijās. Tādā veidā tie sniedz ieguldījumu miera uzturēšanā, Alianses dalībvalstu kopējo drošības interešu nodrošināšanā, kā arī Eiroatlantijas telpas drošības un stabilitātes saglabāšanā. Pirmais šīs jaunās paplašinātās lomas būtiskais piemērs bija vēl nebijušais NATO militāro spēku izvietojums līdzās citu valstu spēkiem Bosnijā-Hercegovinā, kur Apvienoto Nāciju Organizācija 1995. gada beigās uzticēja NATO izpildīt Deitonas Miera līguma militāros aspektus.

1996. gada beigās Miera nodrošināšanas spēkus (IFOR), kas tika izveidoti šī uzdevuma veikšanai, aizstāja NATO vadītie daudznacionālie Stabilizācijas spēki (SFOR), kas arī ir komplektēti no NATO valstu piešķirtajiem spēkiem un strādā līdzās citu valstu spēkiem, kuri piedalās miera nodrošināšanas pasākumos bijušajā Dienvidslāvijā. 1997. gada beigās dalībvalstu valdības paziņoja, ka sākot no 1998. gada vidus NATO saskaņā ar ANO Drošības padomes jauno mandātu organizēs un vadīs nākamos daudznacionālos spēkus, kas saglabās nosaukumu SFOR, lai nostiprinātu panāktos sasniegumus.

1 Skatīt 2. zemsvītras piezīmi 156. lapaspusē.

1999. gadā, beidzoties Alianses gaisa kampaņai, kuras mērķis bija pārtraukt pret Kosovos albāņiem vērsto apspiešanu un etnisko tīrīšanu, ko veica serbu spēki, saskaņā ar ANO Drošības padomes lēmumu un NATO lēmumu tika izveidoti NATO vadītie miera uzturēšanas spēki Kosovā (KFOR), lai izpildītu 10. jūnijā panākto Militāri tehnisko vienošanos starp KFOR komandieri un Dienvidslāvijas pārstāvjiem. Pirmās vienības iegāja Kosovā 12. jūnijā. Saskaņā ar Militāri tehnisko vienošanos drošības spēku izvietošanu bija paredzēts veikt vienlaicīgi ar Serbijas drošības spēku izvākšanu no provinces. Līdz 20. jūnijam tika pabeigta serbu spēku izvākšanu, un šajā brīdī KFOR veiksmīgi darbojās Kosovā.

Pavisam KFOR personālā ir aptuveni 50000 vīru. Tie ir daudznacionāli spēki, kas pakļauti vienotai komandai un kontrolei, kurā būtiska loma ir NATO Krievijas Federācijai, kas panākta ar īpašu vienošanos. Vairāk nekā 12 citas valstis ārpus NATO piedalījās sākotnējo spēku piešķiršanā KFOR.

Šie lēmumi un uz to pieņemšanu virzošie politiskie procesi, kā arī citi jaunu lomu un Alianses atbildību aspekti, kas aptver Partnerattiecības mieram programmas izpildi un Eiropas Drošības un aizsardzības identitātes (ESDI) attīstību Alianses ietvaros, ir aprakstīti citās nodaļās. Tas viss kopā ir uzlicis lielas prasības NATO pastāvošajai militārajai komandstrukturai un ir atstājis ievērojamu ietekmi uz tās turpmāko adaptāciju un tālāko jaunās komandstrukturā izveidi, kurai ir jāsākas 1999. gada 1. septembrī.

Alianses spēku reorganizācija ir mainījusi tās vispārējos aizsardzības aspektus. Ar NATO spēku pieejamību un gatavību saistītie pielāgošanās pasākumi turpina atspoguļot Alianses strikto aizsardzības dabu. Tomēr iepriekšējā progresīvās aizsardzības koncepcija Eiropas kontinentā vairs netiek pielietota, lai gan saglabājas reģionālās atšķirības problēmu risinājumos, ar kuriem var nākties nodarboties militārajiem spēkiem arī turpmāk. Eiropā esošie Amerikas Savienoto Valstu spēki ir samazināti par aptuveni divām trešdaļām, un lielākā daļa sabiedroto spēku, kas iepriekš bija izvietoti Vācijā, ir izvākti no turienes. Šīs aizsardzības aspektu transformācijas izpausmes ir sīkāk aprakstītas 2. nodaļā.

Arī citiem aspektiem ir nozīmīga lomu transformācijas procesā. Piemēram, pašreizējā vispārējā aizsardzības stāvokļa elastība un mobilitāte ietver nosacījumus garantijām, ka NATO ir līdzekļi, ar kuriem stāties pretī masu iznīcināšanas ieroču (bioloģisko, ķīmisko un kodolieroču) un to piegādes ierīču radītajām problēmām un riskiem. Pastiprināta uzmanība tiek veltīta, lai nodrošinātu, ka šīs problēmas tiek ņemtas vērā Alianses aizsardzības spēju plānošanā.

Plašāka "daudznacionalitāte" arī ir bijis būtisks faktors jaunās aizsardzības nostājas izveidē. Tā ir radījusi plašākas iespējas sabiedroto

valstīm dalīties daudz nacionālos uzdevumos, nodrošinot, ka NATO pieejamās militārās spējas tiks saglabātām vai paplašinātās un ka aizsardzības mērķiem piešķirtajiem resursiem tiks atrasts visefektīvākais pielietojums. "Daudznacionalitātes" princips tiek pielietots visās Alianses struktūrās, un tas ir vissvarīgākais elements NATO solidaritātē un vienotībā, lai vadītu Alianses misiju, kā arī tas kavē aizsardzības politikas renacionalizāciju.

Alianses aizsardzības kolektīvo spēku princips izpaužas praktiskos pasākumos, kas garantē, ka sabiedrotie var izmantot nozīmīgās politiskās, militārās un resursu priekšrocības, kas pastāv kopējās aizsardzības jomā, un tas novērš aizsardzības politikas renacionalizāciju, neatņemot sabiedrotajiem to suverenitāti. Šie pasākumi dod iespēju NATO spēkiem realizēt 5. pantā neparedzēto krīžu novēršanas operācijas un ir pamats saskaņotai Alianses reakcijai visos iespējamajos apstākļos. Tie balstās uz konsultāciju procedūrām, integrēto militāro struktūru un uz sadarbības vienošanos. Kā raksturīgākās iezīmes ir jāmin kolektīvā spēku plānošana; kopējs finansējums; kopēja operacionālā plānošana; daudz nacionālie formējumi, štābi un komandu pasākumi; integrēta gaisa aizsardzības sistēma; lomu un atbildību saskaņošana starp sabiedrotajiem; spēku izvēršana un izvietošana ārpus savas teritorijas pēc pieprasījuma; pasākumi krīzes situāciju vadībai un plānošana; kopēji standarti un procedūras aprīkojumam, apmācībām un apgādei; apvienotas un kopīgas doktrīnas un mācības, kad tas piemērots; un sadarbība infrastruktūras, bruņojuma un apgādes jomā. NATO partneru piedalīšanās šādos pasākumos vai tiem paredzētu līdzīgu pasākumu organizācija attiecīgās sfērās arī ir ļoti noderīga, sekmējot sadarbību un kopējos centienus Eiroatlantijas drošības jautājumos.

JAUNU MILITĀRO STRUKTŪRU ATTĪSTĪBA

Attīstību, kas saistīta ar NATO jauno militāro komandstruktūru, ir ietekmējuši daudzi faktori, no kuriem visnozīmīgākie ir Eiropas Drošības un aizsardzības identitātes izveidošana Alianses ietvaros; Apvienoto kopīgo operatīvo spēku koncepcijas īstenošana; sabiedroto militāro spēku samazināšana un pārstrukturizēšana, kuru padarīja iespējamu drošības vides transformācija pēc aukstā kara beigām; un Alianses jaunu uzdevumu un atbildību uzņemšanās, konkrēti, miera atbalsta operāciju un krīzes situāciju vadības sfērās. Par katru šo faktoru radīto ietekmi uz Alianses militāro struktūru ir sīkāk aprakstīts tālāk.

EIROPAS DROŠĪBAS UN AIZSARDZĪBAS IDENTITĀTES ATTĪSTĪBAS IETEKME

Loģisks pamatojums lēmumam, kuru pieņēma NATO valdības, lai stiprinātu Eiropas Drošības un aizsardzības identitāti (ESDI) Alianses ietvaros, kopā ar šī lēmuma sekām un sekojošo mijiedarbību starp NATO un Rietumeiropas Savienību (WEU), un Eiropas Savienību (ES), ir aprakstīts 4. nodaļā.

Nepieciešamībai pēc skaidrāk identificējamās un pastiprinātākas Eiropas lomas NATO kontekstā ir gan politiska, gan arī militāra nozīme, un tai ir bijusi būtiska loma, definējot Alianses transformācijas parametrus. Process ir ilgstošs, un pēdējās desmitgades laikā to ir ietekmējuši lēmumi dažādos līmeņos, kurus pieņēmusi Eiropas Savienība, kā arī Rietumeiropas Savienība un arī pati Alianse. Lai gan šie lēmumi savstarpēji cieši sasaistīti, un lai gan tie sastāda daļu no Eiropas un Eiroatlantijas institūciju adaptācijas procesa pēc aukstā kara beigām mainītajā drošības vidē, arī citiem faktoriem ir bijusi būtiska loma. Konkrēti ir jāmin trīs faktori.

Pirmais no šiem faktoriem ir sadarbības pastiprināšana drošības jomā starp NATO pārstāvētajām Eiropas un Ziemeļamerikas demokrātijām un jaunajām neatkarīgajām bijušās Padomju Savienības, Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīm, kā arī Eiropas valstīm, kuras aukstā kara periodā ieņēma neitrālu vai nepievienotas valsts politisko nostāju. Beidzot pastāvēt sadalījumam Eiropā, agrākajai opozīcijai starp Austrumiem un Rietumiem vairs nebija nozīmes un tas ļāva attīstīties plašākai un aptverošākai drošības koncepcijai visas Eiroatlantijas telpas interesēs. Otrs būtiskais faktors šajā kontekstā ir arvien pieaugošā nozīme krīzes situāciju vadībai, miera uzturēšanai un miera atbalsta operācijām, un tas īpaši tika novērots spēcīgajos atbalsta pasākumos bijušās Dienvidslāvijas konfliktos.

Trešā fundamentālo pasākumu sērija pēc aukstā kara beigām sākās ar daudzo Centrāleiropas un Austrumeiropas valstu izteikto vēlēšanos kļūt par Alianses dalībniecēm, kam sekoja NATO valstu lēmums dot iespēju Aliansei pievienoties jaunām dalībvalstīm saskaņā ar Ziemeļatlantijas līguma 10. pantu un kas noslēdzās ar vēsturisko 1997. gada jūlijā pieņemto lēmumu uzaicināt trīs valstis uzsākt pievienošanās sarunas. Tālāk šajā nodaļā ir dots apraksts par militāro ietekmi uz šo notikumu.

Visi šie notikumi kopā veido kontekstu, kurā ir norisinājušās diskusijas par Eiropas Drošības un aizsardzības identitāti Alianses ietvaros.

Politiskajā sfērā, ESDI izveides mērķis ir stiprināt Alianses Eiropas pīlāru, kamēr tiek paplašinātas transatlantiskās saistības. Tā ir izstrādāta, lai dotu iespēju Eiropas sabiedrotajiem uzņemt lielāku atbildību par to kopējo

drošību un aizsardzību un lai veicinātu Eiropas sabiedroto saskaņotāku ieguldījumu visas Alianses drošībai kopumā.

Militārajā sfērā ESDI attīstība aicina uz iespēju, ka Alianses un valstu ārpus NATO spēku aktīvi saskaņotos apstākļos varētu tikt pakļauti Rietumeiropas Savienības varai operācijās, kurās pati Alianse var arī nebūt tieši iesaistīta.

Tādējādi, viena no centrālajām ESDI prasībām ir nodrošināt pasākumus, kuri garantē nepieciešamo NATO komandstruktūru elementu izmantošanu, lai palīdzētu Rietumeiropas Savienības vadītajām operācijām². Tādēļ šie elementi tiek saukti par "atdalāmiem, bet ne atdalītiem", jo tie var tikt pakļauti Rietumeiropas Savienības vadībai un tajā pat laikā saglabāties kā pašas Alianses militārās struktūras neatņemamas sastāvdaļas.

Nākošais centrālais aspekts Eiropas Drošības un aizsardzības identitātes attīstībā ir koncepcija "Apvienotie kopīgie operatīvie spēki" jeb "CJTF". Tālāk ir dots šīs koncepcijas raksturojums un tās nozīme NATO militārās struktūras adaptācijas procesā.

APVIENOTO KOPĪGO OPERATĪVO SPĒKU KONCEPCIJA (CJTF)

CJTF ir daudznacionāli (apvienoti) un jauktā dienesta (kopīgie) operatīvie spēki, kuru uzdevumi organizēti un sakārtoti atbilstoši visa veida Alianses militārajām misijām, kas pieprasa CJTF štābam daudznacionālu un jaukta servisa vadību un kontroli. Tie var iekļaut daļas no karaspēku piešķirošām valstīm ārpus NATO.

CJTF koncepcija tika izstrādāta 1993. gada otrajā pusē, un to apstiprināja 1994. gada janvārī Briselē galotņu sanāksmē. Tajā pašā reizē Alianses valstu un valdību vadītāji deva rīkojumu, ka ar koncepciju saistītiem tālākiem notikumiem ir jāatspoguļo gatavība padarīt pieejamus NATO aktīvus, pamatojoties katrā atsevišķajā situācijā uz Ziemeļatlantijas Padomes pieņemtajiem lēmumiem par Rietumeiropas Savienības (WEU) vadītajām operācijām, tādā veidā atbalstot Eiropas Drošības un aizsardzības identitātes

2 Rietumeiropas Savienības (WEU) lomu attiecībā uz Eiropas Drošības un aizsardzības identitātes izveidošanu progresīvi ir novērtējusi Eiropas Savienība (ES), kā to liecina 1999. gada decembrī Helsinkos un 2000. gada jūnijā Feirā, Portugālē Eiropas Savienības Padomes pieņemtie lēmumi. Attiecīgus lēmumus Marseļā 2000. gada novembrī pieņēma WEU Ministru Padome: WEU operacionālā loma oficiāli tika nodota ES, un tika panākta vienošanās par WEU atlikušajām funkcijām un struktūrām. Skatīt 4. un 15. nodaļu.

veidošanu. Turklāt, vadītāji apvienoja CJTF koncepcijas attīstību ar praktisku politiski militāru sadarbību Partnerattiecības mieram (Pfp) kontekstā.

Vajadzība, kuras realizācijai tika izveidota koncepcija, radās mainīgās Eiropas drošības situācijas rezultātā un parādoties mazākiem, bet atšķirīgiem un neparedzamiem riskiem mieram un stabilitātei. Sevišķi tika panākta vienošanās, ka turpmākie drošības pasākumi prasītu viegli izvietojamus, daudz nacionālus, jaukta dienesta militāros formējumus, kas paredzēti konkrētiem militāro uzdevumu veidiem. Tie ietver humanitāro palīdzību, miera uzturēšanu un miera pastiprināšanu, kā arī kopējo aizsardzību. Pieprasīto spēku loma var atšķirties atkarībā no apstākļiem, un tie būtu jāizveido pakāpeniski un īsā laikā.

CJTF koncepcijas, kas tika izveidota šo vajadzību piepildīšanai, pamatā ir komandas un kontroles pasākumi, kas ir būtiski, lai šādi spēki varētu efektīvi darboties. Plašais iespējamo apstākļu spektrs, kuros CJTF būtu jārikojas, nosaka vērā ņemamas prasības šādu operāciju vadības un kontroles pasākumiem. Tādēļ īpaši svarīga ir CJTF štāba loma. CJTF štābs tiek veidots ap centrālajiem elementiem ("kodola") no izvēlētiem komandstruktūras "pamata" štābiem. Tas tiek paplašināts ar citiem NATO štābiem un, ja nepieciešams, ar valstu un ieguldošo Partnervalstu iesaisti, izmantojot modulāro principu, lai izpildītu konkrētu misiju prasības.

Ir paveikti vairāki CJTF koncepcijas izmēģinājumi un pārbaudes, piemēram, sabiedroto spēku apmācību kontekstā 1997. gadā, kurās vairākas Partnervalstis piedalījās kā novērotājas; un apmācību spēcīgo mērķu kontekstā 1998. gada martā, kuru pieņemšanā piedalījās Partnervalstis un tika pilnīgi integrētas CJTF struktūrā. Šo testu uzdevums bija apstiprināt CJTF štāba koncepcijas attīstību.

Balstoties uz šiem testiem un citām attiecīgām štāba veiktajām analīzēm, Alianse 1999. gadā uzsāka pilnīgu CJTF koncepcijas realizāciju. Šo procesu, kurš iekļauj nepieciešamā štābu un pavēlniecību atbalsta, kontroles un komunikāciju aprīkojuma iegūšanu, ir paredzēts noslēgt 2004. gada otrajā pusē. Izveidošanas procesā pilnībā tiek ņemta vērā pieredze, kas gūta NATO vadītājās operācijās bijušajā Dienvidslāvijā. Darbs tiek turpināts CJTF ieguldošo štābu apmācības un aprīkojuma jomā. Pēdējā koncepcijas realizācijas fāze piešķirs Aliansei nozīmīgu līdzekli krīzes vadībai 21. gadsimtā.

ALIANSES SPĒKU IEKŠĒJĀ ADAPTĀCIJA

Alianses militāro spēku iekšējā adaptācija ir pasākums, kas veikts pēdējo gadu laikā uzsāktās samazināšanas un pārstrukturizēšanas tālākai attīstībai,

lai nodrošinātu Alianses spēju daudz efektīvāk stāties pretī atšķirīgās drošības vides apstākļiem.

Šī procesa pirmsākumu var meklēt 1990. gada jūlija Londonas deklarācijā, kad NATO nāciju valstu un valdību vadītāji izteica nepieciešamību uzsākt adaptācijas procesu atbilstoši izmaiņām, kuras pārveidoja Eiropu. Londonas galotņu vadītāju sanāksme bija izšķirošs pagrieziena punkts Alianses vēsturē, kas 1991. gada novembrī lika pieņemt Jauno Stratēģisko koncepciju, kura atspoguļoja daudz plašāku pieeju drošības jautājumiem, kas tika paredzēta iepriekš. Tas izpaudās Eiropas drošības situācijā, kura attīstījās 1992. un 1993. gadā, un 1994. gada janvārī NATO valstu un valdību vadītāji pieprasīja tālākus pētījumus par to, kā veidot un pielāgot Alianses politiskās un militārās struktūras un pasākumus, lai daudz efektīvāk un elastīgāk varētu vadīt Alianses misijas, tai skaitā arī miera uzturēšanas pasākumus.

1994. gada septembrī Militārā komiteja uzsāka NATO Ilgtermiņa pētījumu (LTS), lai pārbaudītu Alianses Integrēto militāro struktūru un izvirzītu *“pārmaiņu priekšlikumus Alianses spēku struktūrām, komandstruktūrām un kopējai infrastruktūrai”*. Tā kā pētniecības darbs turpinājās, 1996. gada jūnijā Berlīnē ārlietu ministri savas sanāksmes laikā izstrādāja sekojošus izšķirošus norādījumus, definējot ietvarus NATO uzdevumiem, kuru veikšanai būtu nepieciešams sagatavot jaunu komandstruktūru.

Berlīnē 1996. gada jūnijā tikšanās laikā, NATO ārlietu ministri apstiprināja, ka nozīmīga loma Alianses adaptācijas procesā tiek piešķirta Eiropas Drošības un aizsardzības identitātes attīstībai NATO ietvaros, dodot iespēju visiem Eiropas sabiedrotajiem sniegt daudz saskaņotāku un efektīvāku ieguldījumu Alianses misijām un aktivitātēm, kas liecinātu par kopējās atbildības izpaušmi; rīkoties pašiem kā nepieciešams; un stiprināt transatlantisko sadarbību. Ministri aicināja arī tālāk attīstīt Alianses spējas, uzņemoties jaunus uzdevumus, kas saistīti ar konfliktu novēršanu un krīzes vadību, kā arī ar pasākumiem pret masu iznīcināšanas ieroču un to piegādes tehnikas izplatību, tajā pat laikā saglabājot kopējās aizsardzības spējas. Tam visam bija jātiek papildinātam ar Alianses lielāku ieguldījumu drošības un stabilitātes sfērā visā Eiroatlantijas telpā, paplašinot un padziļinot sadarbību ar NATO Partnervalstīm.

Šo būtisko pamudinājumu Militārās komitejas darbam starptautiskās adaptācijas jautājumos deva lēmumi, kurus kopīgi pieņēma visas 16 dalībvalstis. 1997. gada decembrī Spānija paziņoja savu vēlēšanos pievienoties jaunajai militārajai struktūrai. Francija, kura piedalās Militārās komitejas darbībā starptautiskās adaptācijas jomā, ir norādījusi, ka neatrodas tādā stāvoklī, lai pilnībā piedalītos NATO integrētajās struktūrās, tomēr tā ir izteikusi savu

pozitīvo nostāju attiecībā uz iekšējās adaptācijas procesa turpināšanu un daļējo dalību NATO vadītajās operācijās.

Lai uzlabotu Alianses spēku spēju izpildīt Alianses uzdevumus, Aliansei ir jāsasniedz trīs fundamentāli mērķi: Jāgarantē Alianses militārā efektivitāte; jā saglabā transatlantiskā saiknei; un jāattīsta Eiropas Drošības un aizsardzības identitāte (ESDI) Alianses ietvaros.

Galvenais noteikums, attīstot jebkuru jaunu struktūru, ir tāds, ka struktūrai jābūt "orientētai uz misiju". Tai jānodrošina NATO spēja izpildīt visus daudzveidīgos Alianses uzdevumus, sākot no regulāro pienākumu veikšanas, uzturot kopējo aizsardzību, un beidzot ar jaunu uzdevumu izpildi dažādos apstākļos, iekļaujot "5. pantā neparedzētās" misijas, kā, piemēram, miera atbalsta operācijas. Turklāt jāņem vērā visi faktori, piemēram, manevrēšanas spējas, spēku efektivitāte, Alianses saliedētība, daudznacionalitātes princips, iespējas un ESDI un CJTF prasību apvienošana.

Jaunajai struktūrai ir jābūt spējīgai pilnveidoties un elastīgai, lai jaunām daļībvalstīm nebūtu nepieciešama būtiska pārstrukturizēšana. Šajā kontekstā tika noteikts, ka Čehijas, Ungārijas un Polijas pievienošana neprasīs nekādu papildu NATO komandstruktūru štābu izveidi. Visbeidzot, struktūrai ir jānodrošina adekvātas iespējas Partnervalstu dalībai.

JAUNĀS KOMANDU UN KONTROLES KONCEPCIJAS

Iekšējās adaptācijas darbībā NATO tika izveidotas jaunas komandķēžu savstarpējo saistību koncepcijas, lai nodrošinātu efektīvu koordināciju starp pavēlniecību dažādiem līmeņiem, kas bija izveidoti jaunās militārās struktūras ietvaros. Šīs jaunās koncepcijas satur elastīgāku pieeju Alianses misiju vadībā un misiju prasību izpildīšanā. Tā balstās uz modernu, multifunkcionālu pieeju visai komandstruktūrai. Koncepcijas raksturīgākās iezīmes ir sekojošas:

- "Atbalstītas/atbalstu sniedzošas" komandattiecības. Tas ir viens no galvenajiem savstarpējo saistību koncepcijas atbalsta punktiem, kas ir noteicis pamatprincipus jaunas struktūras izveidei. Šīs attiecības ir izstrādātas tādā veidā, lai piešķirtu lielākas manevrēšanas spējas Ziemeļatlantijas Padomei, Militārajai komitejai un militārajiem komandieriem visos līmeņos, izdarot galveno uzsvāru tur, kur tas visvairāk nepieciešams.
- Lielāka uzmanība Alianses aktivitāšu un operāciju vadībai reģionālajā līmenī. Tas ietver arī lielāku savstarpējo atkarību starp reģioniem. Darbība pie jaunās komandstruktūras ir pastiprinājusi vajadzību pēc

reģionāliem štābiem, kas spēj gan uzņemt spēkus, gan arī atbalstīt starpreģionu, un iekšreģionu spēku pastiprinājumu.

- Elastīga pieeja attiecībā pret vadības un kontroles (C2) pasākumiem, kā, piemēram, robežas, koordināciju līnijas un fāzēšana, kas dotu būtisku atbalstu apmācību un operāciju vadībai. Piemēram, pastāvīgi ir jābūt nodarbinātiem vai izveidotiem tikai tiem NATO Eiropas spēkiem, kas nepieciešami komandēšanas un kontroles pasākumiem, lai vadītu stratēģiskās un reģionālā līmeņa ikdienas miera perioda operācijas. Tādā veidā ir noraidīta prasība pēc pastāvīgi izvietotiem robežapsardzes punktiem, kas pakļauti Alianses Eiropas spēku reģionālajam līmenim, un jaunās struktūras ietvaros pastāvīgi vairs netiek aktivizēti Apvienotie subreģionālie spēki (JSRC) kopējās operacionālās zonās.
- Pastiprināta uzmanība “daudzacionalitātes” principam, kas saistīts ar jauno militāro štābu komplektāciju. Tas dod iespējas prezentēt visas dalībvalstis Stratēģiskajā komandas līmenī. Tas arī atvieglo pārstāvniecības darbu to valstu komandas struktūrās, kuru teritorijas atrodas blakus citām Reģionālajām komandām, uzlabojot sākotnējās atbalsta spējas; un rezultātā rada plašākas dalības iespējas JSRC līmenī, ļaujot valstīm, kuru teritorijas robežojas ar citām valstīm, kurās ir izvietots JSRC, tikt objektīvi pārstāvētām.

Šis adaptācijas process tika turpināts rekomendāciju ietvaros par “Ilgttermiņa pētniecību”, kurš tika uzsākts 1994. gadā. 1997. gadā aizsardzības ministri panāca vienošanos par štābu veidu, skaitu un izvietojumu, kas sastādītu komandas struktūru. Pamatojoties uz šo lēmumu, Ziemeļatlantijas Padome 1999. gada martā apstiprināja štābu aktivizācijas prasības, sagatavojot ceļu jaunās NATO Militārās komandstruktūras pilnīgai izveidei, kas tika uzsākta 1999. gada septembrī.

MILITĀRĀ STRUKTŪRA

Integrēto militāro struktūru veido spēki, kurus šajā struktūrā iesaistītās dalībvalstis ir piešķirušas NATO vajadzībām saskaņā ar paredzētajiem nosacījumiem. Šie spēki pašlaik tiek organizēti trijās galvenajās kategorijās: **Tūlītējas un ātrās reaģēšanas spēki, Galvenie aizsardzības spēki un Papildspēki.**

Reaģēšanas spēki ir daudzpusīgi, īpaši mobili sauszemes, gaisa un jūras spēki, kuri tiek uzturēti augstas gatavības līmenī un ir nekavējoties izmantojami jebkurā militārajā atbildē uz krīzi. **Tūlītējas reaģēšanas spēki** sastāv no tādiem sauszemes, jūras un gaisa elementiem, kā Alianses Pastāvīgās

gatavības jūras spēkiem Atlantijas un Vidusjūras reģionos un NATO Eiropas zonas Sabiedroto pavēlniecības (ACE) mobilo sauszemes spēku (AMF(L)) štābiem. **Ātrās reaģēšanas spēkus** veido citi sauszemes, gaisa un jūras elementi, piemēram, ACE Ātrās reaģēšanas vienību štābi un Starptautisko divīziju centrālās zonas štābi (MND(C)).

Galvenie aizsardzības spēki ietver aktīvos un mobilizējamus sauszemes, gaisa un jūras spēkus, kas spēj atturēt vai aizsargāt no spaidiem vai agresijas. Šos spēkus sastāda starptautiski un nacionāli formējumi ar dažādām gatavības pakāpēm, kurus veido četras daudznacionālās galvenās aizsardzības vienības: viena Dānijas-Vācijas, viena Nīderlandes-Vācijas un divas Vācijas-ASV vienības. Daži no šiem spēkiem var arī tikt izmantoti, atbalstot "ārpus 5. panta operācijas".

Kopā ar šiem spēkiem ir panākta vienošanās, kurā izklāstīti pasākumi, kādos gadījumos Eiropas korpuss (Eurocorps), kas sastāv no Beļģijas, Francijas, Vācijas, Luksemburgas un Spānijas vienībām, var tikt piešķirts NATO krīzes gadījumos - gan Galveno aizsardzības spēku, gan Reaģēšanas spēku ietvaros. 2000. gada aprīlī līdzīgu pasākumu rezultātā operacionālā Kosovas spēku (KFOR) vadība tika nodota Eiropas korpusu pārziņā, kā vadības rotācijas sastāvdaļa, vispārējās NATO pavēlniecības pakļautībā.

Papildspēkus veido citi atšķirīgas gatavības un izmantojamības pakāpes spēki, kurus var izmantot, lai stiprinātu jebkuru NATO reģionu vai jūras zonu aizsargāšanas pasākumos, krīzes vadībā vai aizsardzībā.

Šie spēki turpmāk tiek iesaistīti starp tiem, kas ir pakļauti Stratēģisko komandieru **operacionālajai vadībai** vai **operacionālajai kontrolei**, kad tas tiek pieprasīts, saskaņā ar konkrētām procedūrām vai noteiktā laikā; un starp tiem, kurus dalībvalstis ir piekritušas nodot Stratēģiskā komandiera operacionālajai komandai nākotnē, ja tas tiek pieprasīts.

Dažiem no iepriekšminētajiem terminiem ir precīzas militāras definīcijas. Piemēram, termini "vadība" un "kontrolē" attiecināmi uz autoritatīvo varu, kuru realizē militārie komandieri attiecībā pret tiem nodotajiem spēkiem. Starptautiskajā praksē šie termini var neuzlikt tādas pašas saistības, kādas tie paredz nacionālajā kontekstā. Uzticot savus spēkus NATO, dalībvalstis uztic arī to operacionālo vadību vai operacionālo kontroli, un tas būtiski atšķiras no pilnas vadības pār visiem šo spēku operāciju un administrācijas aspektiem. Tā joprojām paliek valsts atbildība, un šie spēki ir pilnīgā valsts kontrolē.

Rezumējot sacīto, lielākā daļa NATO spēki ir pilnībā pakļauti valsts vadībai līdz laikam, kad tie tiek nodoti Alianses pārziņā, lai īstenotu konkrētas operācijas, par kurām tiek lemts politiskajā līmenī. Izņēmumi šim nosacījumam ir integrētie štābi dažādās NATO galvenajās militārajās mītnēs; daļa no integrētās pretgaisa aizsardzības struktūras, ieskaitot Agrīnās brīdināšanas un

vadības sistēmas gaisā spēkus (AWACS); dažas sakaru vienības; un Pastāvīgās gatavības jūras spēki, kā arī citi Alianses Reaģēšanas spēku elementi.

NATO spēku virspavēlnieks Eiropas zonā (SACEUR)

SACEUR primārais uzdevums ir sniegt ieguldījumu Alianses dalībvalstu miera, drošības un teritoriālās integritātes nodrošināšanā. Gadījumā, ja sākusies agresija, vai arī tās sākšanās tiek uzskatīta par nenovēršamu, SACEUR, kā virspavēlnieks, ir atbildīgs par visu viņa spēkos un vadībā esošo militāro pasākumu izpildi, lai demonstrētu Alianses solidaritāti un gatavību saglabāt Alianses teritorijas integritāti, sargāt jūru un ekonomiski svarīgo nozaru brīvību un nodrošināt vai atjaunot viņam uzticētās zonas (AOR) drošību.

SACEUR vada militāro plānošanu, to skaitā spēku identifikāciju un pieprasījumu, kas nepieciešami pilnam Alianses misiju spektram, tai skaitā stabilitātes izveidošanai, ieguldījumam krīzes vadībai un efektīvas aizsardzības nodrošināšanai. Viņš izstrādā rekomendācijas NATO politiskajām un militārajām autoritātēm par jebkuru militāro jautājumu, kurā varētu tikt uzlabotas viņa spējas pienākumu izpildē. SACEUR ir tieša saikne ar nacionālajiem štābu komandieriem, un, lai veiksmīgi izpildītu savu misiju, viņš var kontaktēties ar attiecīgām valstu augstākajām varām, kad tas nepieciešams.

Tāpat kā Militārās komitejas priekšsēdētājam, arī NATO spēku virspavēlniekam Eiropas zonā ir augsts prestižs sabiedrībā, kā arī viņš ir vecākais NATO bruņoto spēku Eiropā virspavēlnieka štāba (SHAPE) militārais preses sekretārs. Papildus saviem tiešajiem un sabiedrības informēšanas pienākumiem, virspavēlnieks uztur regulārus kontaktus ar presi un medijiem un dodas oficiālās vizītēs uz NATO valstīm un uz valstīm, ar kurām NATO attīsta dialogu, sadarbību un partnerību. Viņa pienākumos arī ietilpst militāro kontaktu veidošana ar NATO PfP Partnervalstīm.

NATO Eiropas zonas Sabiedroto pavēlniecība (ACE)

SACEUR ir vecākais NATO Stratēģiskās pavēlniecības (SC) Eiropā militārais komandieris. Viņš ir Savienoto Valstu (ASV) admirālis vai ģenerālis. Viņa dod rīkojumus no NATO bruņoto spēku Eiropā virspavēlnieka štāba (SHAPE), kas atrodas Kasto, Monzā, Beļģijā.

Eiropas zonas Sabiedroto pavēlniecības uzdevums ir sargāt telpu, kas plešas no pašiem Norvēģijas ziemeļiem līdz Eiropas dienvidiem, aptverot visu Vidusjūras reģionu, un no Atlantijas piekrastes līnijas līdz Turcijas

austrumu robežai, to skaitā arī reģionu ap Kanāriju salām un ar to saistīto gaisa telpu. Teritorija aizņem aptuveni divus miljonus kvadrātkilometru sauszemes, vairāk nekā trīs miljonus kvadrātkilometru jūras, un tajā esošo iedzīvotāju skaits sasniedz apmēram 320 miljonus. Krīzes situācijā NATO Eiropas zonas Sabiedroto virspavēlnieks ir atbildīgs par militāro pasākumu realizāciju, lai aizsargātu, saglabātu drošību vai atjaunotu integritāti Eiropas zonas Sabiedroto pavēlniecības atbildības sfērā savu pilnvaru ietvaros, kuras tam piešķirušas Alianses politiskās autoritātes.

Eiropas zonas Sabiedroto pavēlniecības ietvaros pastāv divas Reģionālās spēku pavēlniecības, kuras atskaitās NATO Eiropas zonas virspavēlniekam:

NATO spēki Ziemeļeiropā (AFNORTH): Brunsumā, Nīderlandē.

NATO Dienvideiropas spēki (AFSOUTH): Neapolē, Itālijā.

NATO spēki Ziemeļeiropā (AFNORTH)

Brunsuma, Nīderlande

AFNORTH pakļautā zona aptver Beļģiju, Čehiju, Dāniju, Lielbritāniju, Luksemburgu, Nīderlandi, Norvēģiju un Vāciju. Tā iekļauj arī Ziemeļu jūru, Īrijas jūru, Lamanšu, Skageraku, Kategatu, Zunda un Beltu šaurumus un Baltijas jūru. Virspavēlnieks ir Vācijas vai Apvienotās Karalistes četrzvaigžņu admirālis vai ģenerālis. Viņam pakļautās komandas sastāv no:

- Divu komponentu komandām:
 - Alianses Ziemeļu gaisa spēki Ramšteinā, Vācijā;
 - Alianses Ziemeļu jūras spēki Norsvodā, Apvienotajā Karalistē.
- Trijām apvienotām subreģionālām komandām:
 - Apvienotā Centrālā komanda Heidelbergā, Vācijā;
 - Apvienotā Ziemeļaustrumu komanda Kārūpā, Dānijā;
 - Apvienotā Ziemeļu komanda Stavangerē, Norvēģijā.

NATO Dienvideiropas spēki (AFSOUTH)

Neapole, Itālija

AFSOUTH aptver teritoriju, kuras platība ir aptuveni četri miljoni kvadrātkilometri, ieskaitot Grieķiju, Itāliju, Spāniju, Turciju un Ungāriju. Tā ietver arī Melno jūru, Azovas jūru, visu Vidusjūras reģionu un Atlantijas okeāna pieeju Gibraltāra jūras šaurumam uz austrumiem no 7°23'48" rietumu garuma, kā arī

reģionu ap Kanāriju salām un ar to saistīto gaisa telpu. Valstis, kas ģeogrāfiski ir ārpus NATO (Šveice un Austrija), atdala reģionu no AFNORTH pakļautā reģiona. AFSOUTH virspavēlnieks ir Amerikas Savienoto Valstu četrzvaigžņu ģenerālis. Viņam pakļautās komandas sastāv no:

- Divu komponentu komandām:
 - Alianses Dienvidu gaisa spēki Neapolē, Itālijā;
 - Alianses Dienvidu jūras spēki Neapolē, Itālijā.
- Četrām apvienotām subreģionālām komandām:
 - Apvienotā Dienvidu komanda Veronā, Itālijā;
 - Apvienotā Dienvidu centrālā komanda Larisā, Grieķijā;
 - Apvienotā Dienvidaustrumu komanda Izmirā, Turcijā;
 - Apvienotā Dienvidrietumu komanda Madridē, Spānijā.

Citi štābi un komandas, kas pakļauti SACEUR

Štābi vai komandas, kas atbildīgi NATO Eiropas zonas pavēlniecības virspavēlniekam un kas galvenokārt vada Reaģēšanas spēkus, ir sekojoši:

- Gaisa reaģēšanas spēku štābs (RF(A)S): Kalkarā, Vācijā;
- NATO Agrīnās brīdināšanas spēki gaisā (NAEWF): Gailenkirhenā, Vācijā;
- ACE Ātrās reaģēšanas korpuss (ARRC): Reindālenā, Vācijā;
- Starptautiskā divīzija centrālajā zonā (MND(C)): Reindālenā, Vācijā;
- Starptautiskā divīzija dienvidu zonā (MND(S)) (vēl jāaktivizē; dislokācija tiks noteikta);
- Pastāvīgās gatavības Vidusjūras jūras spēki (STANAVFORMED);
- ACE Mobilie sauszemes spēki (AMF(L)): Heidelbergā, Vācijā;
- Pretmīnu pasākumu Ziemeļu zonas spēki (MCMFORNORTH);
- Pretmīnu pasākumu Vidusjūras spēki (MCMFORMED).

Gaisa reaģēšanas spēku štābs (RF(A)S)

RF(A)S tika izveidots, lai atvieglotu detalizētu plānošanu Gaisa reaģēšanas spēkiem. Štābs, kuru sastāda aptuveni 80 cilvēku personāls,

ir izvietots Kalkarā, Vācijā, un to vada direktors Vācijas trīsvalgžņu gaisa spēku ģenerālis.

NATO Agrīnās brīdināšanas spēki gaisā (NAEWF)

NATO Agrīnās brīdināšanas spēki gaisā tika izveidoti, izpildot NATO Aizsardzības plānošanas komitejas pieņemto lēmumu 1978. gada decembrī organizēt NATO piederošos Agrīnās brīdināšanas spēku gaisā aizsardzības spējas, lai nodrošinātu gaisa uzraudzību un vadību un kontroli visām NATO pavēlniecībām. NATO AEW spēki (NAEWF) ir lielākā kopīgi finansētā drošības programma, ko uzsākusi Alianse.

NAEWF ir pilnībā operacionāli, daudznacionāli spēki, kurus veido divi komponenti: E-3A komponents, kas ietver 18 NATO E-3A lidmašīnas un kuru vada no Galvenās darbības bāzes (MOB) Gailenkirhenā, Vācijā, un E-3D komponents, kuru veido septiņas Apvienotajai Karalistei piederošās un tās vadītās E-3D lidmašīnas, kas izvietotas RAF Vadingtonā, Lielbritānijā. NAEWF nodrošina gaisa uzraudzību un agrā brīdinājuma iespēju, kas būtiski sekmē efektīvu NATO spēku vadību un kontroli, ļaujot informāciju pārraidīt tieši no Agrīnās brīdināšanas un vadības sistēmas gaisā (AWACS) lidmašīnas uz vadības un kontroles centriem, kas izvietoti uz sauszemes, jūrā vai atrodas gaisā. Katra lidmašīna ir aprīkota ar sarežģītām radaru sistēmām, kas spēj uztvert lidmašīnas no liela attāluma pāri plašām teritorijām.

ACE Ātrās reaģēšanas korpuss (ARRC)

ARRC ir sauszemes ACE Ātrās reaģēšanas spēku komponents. To uzdevums ir vienmēr būt kaujas gatavībā visās Eiropas zonas Sabiedroto pavēlniecībās (ACE), lai palielinātu vai stiprinātu vietējos spēkus, kad vien tas ir nepieciešams. Vienību miera perioda plānošanas struktūru veido 10 piešķirtās divīzijas plus korpusa karaspēki no 14 NATO valstīm, kas ļauj ātri atsaukties plašas amplitūdas iespējamību gadījumos. To spēju daudzveidība nodrošina, ka spēki tiek attiecīgi pielāgoti dažādu aspektu un neparedzamiem riskiem.

ARRC operacionālā organizācija, sastāvs un apjoms ir atkarīgs no krīzes tipa, krīzes zonas, tās politiskās nozīmes, kā arī no reģionālo un vietējo spēku spējām un pieejamības. Nozīmīga un noteicoša loma ir arī uzņemošās dalībvalsts komponentu transportēšanas iespējai, palīdzības aktīvu pieejamībai, veicamiem attālumiem un infrastruktūras spējām. ARRC štābi vajadzības gadījumā var iesaistīt operācijās līdz četrām divīzijām un korpusa karaspēkiem. Galvenās ARRC pieejamās vienības ir šādas:

- nacionālās divīzijas no Amerikas Savienotajām Valstīm, Grieķijas, Turcijas un Vācijas, kā arī Spānijas Ātrās reaģēšanas divīzija, kuru iespējams izmantot saskaņā ar speciālu koordinācijas vienošanos;
- struktūru divīzijas vienas valsts vadībā: viena britu divīzija ar itāļu komponenti; viena britu ar dāņu komponenti; un viena itāļu ar portugāļu komponenti;
- Starptautiskā divīzija centrālajā zonā (MND(C)), kas ietver beļģu, britu, holandiešu un vāciešu vienības;
- Starptautiskā divīzija dienvidu zonā (MND(S)) (vēl jāaktivizē, dislokāciju tiks noteikta);
- korpasa karaspēku vienības, galvenokārt britu, tomēr nozīmīgu ieguldījumu sniedz arī citi iesaistītie sabiedrotie.

ARRC galvenais štābs ir daudznacionāls. Tas ir izvietots Reindālenā, Vācijā. ARRC galvenais štābs miera laikā atrodas NATO spēku virspavēlnieka Eiropas zonā (SACEUR) vadībai un kontrolei kopā ar MND(C) štāba ARRC pavēlnieka darbības komandu. Pārējās divīzijas un vienības nokļūst SACEUR operacionālajā kontrolē tikai pēc to izvietošanas. ARRC virspavēlnieks ir britu trīsreizvaigžņu ģenerālis.

1995. gada 20. decembrī pirmo reizi ARRC galvenais štābs veica zemes komponentu komandu NATO vadītajiem Miera nodrošināšanas spēkiem (IFOR) Bosnijā-Hercegovinā.

Tūlītējās reaģēšanas spēki (jūrā)

ACE ietvaros darbojas trīs Jūras Tūlītējās reaģēšanas spēki. Pastāvīgās gatavības Vidusjūras jūras spēkus (STANAVFORMED) veido iznīcinātājukuģi vai pavadoņkuģi, un tie nodrošina centrālos SACEUR daudznacionālos jūras spēkus saspīlējuma vai krīzes periodos. Divas pastāvīgās gatavības jūras spēku vienības mīnu neitralizācijas pasākumiem, MCMFORNORTH un MCMFORMED, nodrošina pastāvīgu NATO Pretmīnu pasākumu (MCM) spēju, pirmām kārtām reģionālai izmantošanai AFNORTH un AFSOUTH atbildības zonās. Spēki ir pakļauti SACEUR operacionālai komandai, un tie var tikt izvietoti visā NATO teritorijā, kad tas tiek pieprasīts.

Šie spēki pastāvīgi nodrošina NATO ar floti kaujas gatavībā, un tas ir pastāvīgs un acīm redzams Alianses solidaritātes un vienotības apliecinājums. Tie ir tūlītējas izmantojamības aizsardzības spēki, un tie sniedz būtisku ieguldījumu Alianses operacionālajās spējās.

Pastāvīgās gatavības Vidusjūras jūras spēki (STANAVFORMED) tika izveidoti 1992. gada aprīlī, aizstājot bijušos Jūras spēkus kaujas gatavībā Vidusjūras reģionā (NAVOCFORMED), kas dibināti 1969. gadā. Tie ir komplektēti no iznīcinātājiem un pavadoņiem, kurus piešķirušas valstis, kas vada NATO Eiropas zonas Sabiedroto pavēlniecības (ACE) jūras spēkus. Laiku pa laikam dalību ņem arī citu NATO valstu kuģi.

MCMFORNORTH vietā 1998. gadā stājās Pastāvīgās gatavības jūras spēki Lamanšā (STANAVFORCHAN), kurus veido, galvenokārt, vienības no Ziemeļu reģiona valstīm. Laiku pa laikam šiem spēkiem pievienojas arī citu valstu jūras spēki.

ACE Mobilie spēki (AMF)

AMF tika izveidoti 1960. gadā kā nelieli daudznacionālie spēki, kurus bija iespējams nekavējoties nosūtīt uz jebkuru Alianses Eiropas spēku apdraudēto apgabalu. AMF galvenais štābs atrodas Heidelbergā, Vācijā. Spēku uzdevums ir demonstrēt Alianses solidaritāti un tās spēju un apņemšanos pretoties visiem agresijas veidiem, kas vērsti pret jebkuru Alianses locekli. AMF pirmo reizi tika izvietoti 1991. gada janvārī saistībā ar krīzi, kad daļa to gaisa spēku komponentu tika nosūtīti uz Dienvidaustrumu Turciju Līča kara laikā - kā uzskatāma NATO solidaritātes demonstrācija par spīti potenciālajiem draudiem, kas vērsti uz sabiedroto teritoriju. Mobilo spēku sauszemes komponenti, kas sastāv no aptuveni 5000 cilvēku formējuma, ir komplektēti no 14 NATO valstu piešķirtajām vienībām.

AMF sastāvs ir pielāgots prasībām, kuras izvirzījusi to jaunā loma NATO Tūlītējās reaģēšanas spēku (IRF) ietvaros. Tie sastāv no gaisa un sauszemes elementiem (IRF(A) un IRF(L)), kurus piešķir lielākā daļa NATO sabiedroto.

NATO spēku virspavēlnieks Atlantijas zonā (SACLANT)

SACLANT primārais uzdevums, vispārējās Ziemeļatlantijas Padomes un/vai Aizsardzības plānošanas komitejas politiskās vadības pakļautībā, ir veicināt nepieciešamās militārās spējas, lai nodrošinātu Alianses dalībvalstu mieru, drošību un teritoriālo integritāti. Ja sākas agresija vai tā tiek uzskatīta par nenovēršamu, SACLANT kā virspavēlniekam ir pienākums veikt visus militāros pasākumus, kas atrodas viņa spēju un varas ietvaros, lai demonstrētu Alianses solidaritāti un gatavību saglabāt sabiedroto teritoriju integritāti; sargāt jūru un ekonomiski vitālo sfēru brīvību; un nodrošināt vai atjaunot savai atbildībai pakļautā reģiona drošību. Kā NATO stratēģiskais komandieris, kas atrodas Ziemeļamerikā, SACLANT ir būtiska loma transatlantiskās saiknes

uzturēšanā starp Eiropu un Ziemeļameriku. Tāpat kā SACEUR, virspavēlnieks konsultē NATO politiskās un militārās autoritātes militārajos jautājumos, un viņam ir iespējas tieši sazināties ar Aizsardzības komandieriem, aizsardzības ministriem un NATO dalībvalstu valdību vadītājiem, kad apstākļi to pieprasa.

NATO spēku virspavēlnieka Atlantijas zonā (HQ SACLANT) galvenā pārvalde atrodas Norfolkā, Virdžīnijas štatā, ASV.

NATO Atlantijas zonas Sabiedroto pavēlniecība (ACLANT)

ACLANT uzticētā zona (AOR) aptver telpu, kas plešas no Ziemeļpola līdz ziemeļu saulgriežu lokam un no Ziemeļamerikas austrumu krasta līdz Āfrikas rietumu krastam, un Eiropu (ieskaitot Portugāli, bet ne Lamanšu, Britu salas vai Kanāriju salas).

NATO ir Atlantijas Alianse, kas ir atkarīga no vitāliem jūras ceļiem ekonomiskai labklājībai miera laikā un izdzīvošanai kara laikā. Tādējādi galvenais ACLANT uzdevums ir sekmēt drošību Atlantiskajā telpā, garantējot sabiedroto jūras ceļu drošību, atbalstot sauszemes un jūras desanta operācijas un aizsargājot jūrā izvietotās Alianses kodolaizsardzības vietas.

Alianses Stratēģiskā koncepcija, kuru 1999. gada aprīlī galotņu sanāksmē Vašingtonā apstiprināja valstu un valdību vadītāji, atspoguļo plašo programmu drošības sfērā, kurā nozīmīgs uzsvars ir likts uz konfliktu novēršanu un krīzes vadību. Saskaņā ar šo programmu NATO jūras spēku struktūras ir pielāgotas tā, lai atbilstu šodienas drošības vides prasībām, un tās nodrošina daudzveidīgās nepieciešamās iespējas, reaģējot uz miera laika, krīzes vai konflikta situācijām.

NATO jaunā militārā komandstruktūra padara nevajadzīgu vajadzību pēc pastāvīgi noteiktām robežām starp komandām, kas atrodas zem stratēģiskā līmeņa. Ir piecas galvenās pakļautās pavēlniecības, ieskaitot trīs reģionālos štābus, kuri sniedz ziņojumus tieši SACLANT. Katrs no reģionālajiem štābiem ir atbildīgs SACLANT par Alianses militāro aktivitāšu un pasākumu plānošanu un izpildi miera, krīzes vai konflikta situācijā, ietverot uzdevumus, kuri tiem uzticēti ACLANT atbildības sfēras ietvaros vai ārpus tās, ja tas ir nepieciešams.

Piecas galvenās pakļautās pavēlniecības ir sekojošas:

Austrumatlantijas reģionālais štābs (RHQ EASTLANT)

Norsvuda, Apvienotā Karaliste

Primārais RHQ EASTLANT uzdevums ir veicināt visā ACLANT atbildības sfērā ietilpstošo Alianses dalībvalstu miera, drošības un teritoriālās integritātes saglabāšanu. Austrumatlantijas zonas virspavēlnieks (CINCEASTLANT) ir britu četrzvaigžņu admirālis.

CINCEASTLANT ir "divkārša atbildība", tas kalpo gan kā CINCEASTLANT reģionālais komandieris NATO Eiropas zonas Sabiedroto virspavēlniecības (ACE) struktūras ietvaros, gan kā komponenta pavēlnieks NATO Ziemeļu zonas jūras spēkos (COMNAVNORTH) CINCNORTH ietvaros. Darbība abu NATO stratēģisko komandieru komandķēdes sastāvā štābiem dod iespēju būt militāro aktivitāšu un nepārtrauktu jūras operāciju, kas iesaista abus stratēģiskos komandierus, centrā.

CINCEASTLANT pienākums ir arī vadīt Pastāvīgās gatavības Atlantijas jūras spēkus (STANAVFORLANT) NATO Atlantijas zonas virspavēlnieka vārdā.

Pastāvīgās gatavības Atlantijas jūras spēki (STANAVFORLANT)

Pastāvīgās gatavības Atlantijas jūras spēki (STANAVFORLANT) ir pastāvīga miera laika daudz nacionālā jūras eskadra, kuru sastāda iznīcinātāji, kreiseri un pavadoņi no dažādām NATO valstu flotēm. Spēki darbojas, piedalās mācībās un treniņos kā grupa, veicot ikdienas pārbaudes pašreizējām NATO jūras procedūrām, taktikai un efektivitātei.

Spēkos, kas izveidoti 1967. gadā, kopš dibināšanas brīži ir iesaistīti kopskaitā vairāk nekā 500 kuģu un vairāk nekā 150000 apkalpes vīru un sievietes. Tie katru gadu piedalās vairākās plānotās NATO un nacionālajās mācībās, kas paredzētas, lai saglabātu gatavību un izkoptu spēju savstarpēji sadarboties. Tie nodrošina acīmredzamu, praktisku piemēru sabiedroto solidaritātei un transatlantiskajai sadarbībai. Nesen notikušās apmācības demonstrēja arī Spēku spējas, veicot miera atbalsta un humānās operācijas, kas atrodas ārpus tradicionālās Alianses atbildības sfēras, saistībā ar NATO paplašinātās drošības politiku visā Eiroatlantijas telpā.

Rietumatlantijas reģionālais štābs (RHQ WESTLANT)

Norfolka, Virdžīnija

Galvenais RHQ WESTLANT uzdevums ir sekmēt Alianses dalībvalstu miera, drošības un teritoriālās integritātes uzturēšanu visā ACLANT atbildības zonā. Rietumatlantijas zonas virspavēlnieks (CINCWESTLANT) ir amerikāņu četrzvaigžņu admirālis.

WESTLANT visnozīmīgākā loma krīzes vai kara situācijā ir garantēt drošu kritisko papildspēku un papildus apgādes tranzītu no Ziemeļamerikas uz Eiropu, lai jebkurā atrašanās vietā atbalstītu visas NATO spēku darbības jomas - gan tās, kas iekļautas NATO atbildības sfērā, gan tās, kas atrodas ārpus tās.

Miera laikā CINCWESTLANT sponsorē kopējās daudznacionālās apmācības un Partnerattiecības mieram (PfP) aktivitātes, kā arī saglabā operacionālo kontroli un nodrošina atbalstu NATO spēkiem, kas piešķirti štābam.

Dienvīdatlantijas zonas reģionālais štābs (RHQ SOUTHLANT)

Lisabona, Portugāle

Galvenais RHQ SOUTHLANT pienākums ir veicināt Alianses dalībvalstu miera, drošības un teritoriālās integritātes saglabāšanu visā ACLANT atbildības zonā. Dienvīdatlantijas zonas virspavēlnieks (CINCSOUTHLANT) ir portugāļu trīs zvaigžņu admirālis.

Tā kā ACLANT virspavēlnieks aptver Alianses Eiropas zonas dienvidu daļu, CINCSOUTHLANT uzrauga militārās darbības un nepārtrauktās jūras spēku operācijas lielā dienvidaustrumu robežas daļā starp Eiropas un Atlantijas reģionālajām komandām.

Atlantijas triecienflote (STRIKFLTLANT)

Norfolka, Virdžīnija

Atlantijas triecienflotes (COMSTRIKFLTLANT) virspavēlnieks ir Alianses Atlantijas zonas galvenais jūras spēkiem pakļautais virspavēlnieks. Šajā amatā viņa galvenais uzdevums ir novērst agresiju, izveidojot un saglabājot flotes pārkāpumu Atlantijas reģionā un nodrošinot NATO sakaru jūras ceļu integritāti. COMSTRIKFLTLANT ir amerikāņu trīs zvaigžņu admirālis.

Spēku komplektācija var tikt pielāgota, lai atrisinātu krīzes situācijas, kad tās ir radušās, sniedzot atbalstu aviācijas spēkiem, kā arī jūras desanta un flotes spēkiem, un tieši sekmējot Alianses Eiropas spēku zemes un gaisa

operācijas. Šajos spēkos iesaistās Amerikas Savienoto Valstu, Apvienotās Karalistes, Beļģijas, Dānijas, Kanādas, Nīderlandes, Norvēģijas, Portugāles un Vācijas Federatīvās Republikas spēki. STRIKFLANT ir potenciālas kara laika papildinājuma iespējas, kas sastāv no četrām līdz piecām lidmašīnu bāzes kuģu kaujas vienībām, viena vai diviem pretzemūdeņu uzdevumu spēkiem, jūras desanta uzdevumu spēkiem un aptuveni no 22000 holandiešu, britu un amerikāņu jūras kājnieku kareivjiem.

Periodiski tiek veiktas NATO apmācības, lai nodrošinātu uz floti nosūtīto spēku savstarpējās sadarbības spējas reālās vides apstākļos un lai spēcīnātu komandas un kontroles procesus.

NATO Atlantijas zonas zemūdeņu flotes apvienotā pavēlniecība (SUBACLANT)

Norfolka, Virdžīnija

Atlantijas zonas zemūdeņu flotes pavēlnieks (COMSUBACLANT) ir galvenais Alianses Atlantijas zonas spēku virspavēlnieka konsultants par zemūdeņu jautājumiem un zemūdens karadarbību. COMSUBACLANT ir amerikāņu trīsstaigzņu admirālis.

SUBACLANT nodrošina koordinācijas iespējas Alianses Atlantijas spēkiem, kā arī tiešo saikni ar Alianses Eiropas spēkiem, lai īstenotu Alianses zemūdeņu politikas un doktrīnu vadību. Būvēti tie ir koordinācijas spēki un galvenais zemūdeņu operacionālo un taktisko doktrīnu avots abiem stratēģiskajiem spēkiem.

Saclant zemūdens izpētes centrs (SACLANTCEN)

La Spezia, Itālija

SACLANT Zemūdens izpētes centra, kas veido nozīmīgu galvenās ACLANT pakļautās komandstruktūras daļu, loma un struktūra ir aprakstīta 14. nodaļā (Pētniecība un tehnoloģija).

Kanādas-ASV Reģionālā plānošanas grupa (CUSRPG)

Kanādas-ASV Reģionālā plānošanas grupa (CUSRPG) sastāv no Kanādas un ASV militārajiem pārstāvjiem. Grupas funkcijas ir NATO aizsardzības spēku koordinēšana Kanādas-ASV (CANUS) reģionā. Šai zonai nav NATO vispārējais reģionālais komandieris. Tādējādi grupas pasākumi ir

atkarīgi no Kanādas un Amerikas Savienoto Valstu bruņoto spēku pastāvošajām struktūrām un no Ziemeļamerikas pretgaisa aizsardzības sistēmas (NORAD), ja vien attiecīgas militārās un nacionālās autoritātes nenosaka, ka ir nepieciešama citu apvienoto štābu formācija, lai veiktu šādas komandas.

CUSRPG uzdevums ir veikt militāro plānošanu, kas nepieciešama, lai saglabātu CANUS reģiona mieru, drošību un teritoriālo integritāti. Tas ietver pasākumus stratēģisko kodolspēku izvietojumam un aizsardzībai šajā reģionā; agrā brīdinājuma un gaisa aizsardzību; industriālās mobilizācijas un militāro potenciālu protekciju; un aizsardzību no militārajiem pasākumiem, kuri rada draudus reģiona drošībai.

CUSRPG tiek komplektēta no Štāba priekšnieku komitejas (COSC), Reģionālās plānošanas komitejas (RPC), Reģionālās plānošanas komitejas darba grupas (RPC WT) un Sekretariāta, kas atrodas Vašingtonā. RPC Sanāksmēs var tikt uzaicināti novērotāji no NATO Starptautiskā Militārā štāba (IMS) un NATO Stratēģiskajiem komandieriem (SC).

Kanādas Aizsardzības štāba virspavēlnieks un Amerikas Savienoto Valstu Apvienotā virspavēlnieku štāba priekšsēdētājs ziņo NATO Militārajai komitejai (MC) par NATO jautājumu koordināciju CANUS reģionā. Viņu atbildībā ietverta to CANUS reģiona aizsardzības plānu sagatavošana un apstiprināšana, kas tiek nosūtīti NATO Militārās komitejas priekšsēdētājam; sadarbības sakaru uzturēšana ar Militārās komitejas priekšsēdētāju, NATO Stratēģiskajiem komandieriem un citām NATO aģentūrām pēc pieprasījuma; un NATO un iniciatīvas Partnerattiecības mieram (PfP) CANUS reģionā notiekošo treniņu un mācību pārraudzība.

NATO PAPLAŠINĀŠANĀS UN JAUNO DALĪBVALSTU PIEVIEŅOŠANĀS

Galvenais nosacījums, kāpēc Aliansē tika uzņemtas jaunas valstis, bija stabilitātes veicināšana Eiropā, nevis NATO militārās ietekmes vai spēju paplašināšana, vai tā pamata aizsardzības pozīcijas rakstura maiņa. NATO kopējā aizsardzība garantē, un tā atkarība no daudznacionālās spēku struktūras piedāvā labākās iespējas un veidus, lai sasniegtu iepriekšminēto mērķi, pamatojoties uz savstarpēju dalīšanos riskā, pienākumos un izdevumos. Alianses atvērtās durvis un triju jaunu dalībvalstu pievienošanās 1999. gadā, kas tika apvienota ar partnerattiecību un sadarbības ietekmi Partnerattiecības mieram programmas ietvaros, ļauj pievērst militārās spējas pašreizējām un nākotnes vajadzībām. Tas nozīmē mobilākas un vieglāk manevrējamas spējas, kas veidotas, lai sekmētu ātras reaģēšanas,

papildspēku un citu prasību iespējas krīzes vadības jomā. Jaunās dalībvalstis piedalās visdažādākajos NATO organizētos pasākumos un uzdevumos. Tās kopā ar citām valstīm, kuras piedalās integrētajā militārajā komandstruktūrā, aktīvi iesaistītās NATO spēku struktūras plānošanā, attīstībā un komplektēšanā.

1997. gada jūlijā galotņu sanāksmē Madridē, Čehija, Polija un Ungārija tika uzaicinātas sākt pievienošanās sarunas ar Aliansi. 1997. gada beigās tika pabeigtas sarunas un parakstīts Pievienošanās protokols. 1999. gada martā Aliansei pievienojās trīs jaunas dalībvalstis. Starplaikā, līdztekus politiskajam procesam, intensīvs darbs tika veikts gan pašās valstīs, gan arī NATO, sekmējot čehu, poļu un ungāru spēku adaptāciju to nākotnes lomai tādā mērā, lai pievienošanās process Alianses militārajām struktūrām notiktu efektīvi. Notika pirmspievienošanās brīfiņi un diskusijas, lai sagatavotu katru valsti pienākumiem, kuri tām būs jāuzņemas, kļūstot par Alianses dalībvalstīm, un lai iepazīstinātu ar procesiem un pasākumiem, kuros tām būs jāpiedalās. Šie sagatavošanās pasākumi palīdzēja definēt katras jaunās dalībvalsts dalību NATO struktūrās, ieviest metodes, ar kurām to integrācija tiktu sasniegta, un atvieglot to iekļaušanos Alianses aktivitātēs pievienošanās procesa laikā.

PARTNERATTIECĪBAS MIERAM AKTIVITĀTES UN INICIATĪVAS

Vispārējās iniciatīvas Partnerattiecības mieram ietvaros un, konkrēti Partnerattiecību plānošanas un pārskata procesa (PARP) kontekstā, ir izstrādātas visdažādākās militārās aktivitātes un iniciatīvas, lai tālāk veicinātu savstarpējo saikni starp NATO un tās Partnervalstīm. To dalība militārajās apmācībās netiek ierobežota, tā aptver arī, piemēram, iespējas apmeklēt kursus NATO Aizsardzības Koledžā Romā un NATO (SHAPE) Skolā Oberammergau. PfP valstis ir aicinātas arī izvirzīt kandidātus uz iepriekš nosauktajiem Partnerattiecības mieram štāba elementu piedāvātajiem amatiem, kas izvietoti dažādos NATO militārajos štābos, kas pilnā mērā piedalās PfP aktivitāšu plānošanā un vadībā.

Virsnieki no Partnervalstīm ir uzņēmušies arī starptautisko funkciju veikšanu NATO Starptautiskā Militārā štāba Partnerības koordinācijas vienības (PCC) ietvaros (skatīt 3. nodaļu). Tiek izvērtētas Partnervalstu personāla iesaistīšanās iespējas CJTF apmācību plānošanā, koncepciju un doktrīnu izstrādē un operācijās, kā arī iesaistīšanās CJTF štābu aktivitātēs.

Daudzu šo pasākumu īstenošanas progress ir bijis straujš. 1998. gadā 12.-18. februārī rīkotajās NATO Krīzes situāciju vadības mācībās piedalījās aptuveni 20 Partnervalstis. Šīs spēju pārbaudes mācības (tas ir, bez kareivju

izvietošanas) tika organizētas, lai pārbaudītu un apgūtu darbības, kuras sadarbībā ar Partneriem būtu jāveic NATO, īstenojot ANO norādītās miera atbalsta operācijas hipotētiskā krīzes situācijā. Otra šo mācību daļa ir veltīta NATO un Partnervalstu iesaistei, reaģējot uz būtiska rakstura katastrofām.

Visās šajās aktivitātēs, kā arī ar sadarbību, kas saistīta ar citiem PfP Sadarbības sfērā identificētiem jautājumiem un pasākumiem, uzsvars tiek likts uz pieaugošu militāro aktivitāšu atklātību un paplašinātām konsultācijām un sadarbību.

Vadot NATO/PfP apmācības, piemēram, meklēšanas un glābšanas misiju un humanitārās vai miera atbalsta operāciju kontekstā, uzsvars tiek likts uz dalībvalstu spēju un gatavības veicināšanu, lai veiktu šāda tipa operācijas. Vienlaicīgi tiek sekmēta un nostiprināta savstarpējā sapratne par dažādām militārajām sistēmām un procesiem.

Akcenti tiek likti arī uz daudznacionalitātes principu militāro štābu struktūrā, kā arī militārajos spēkos, kuri piedalās mācībās. Tas ir veicinājis pāreju uz sarežģītākām NATO/PfP apmācību formām, iekļaujot militāro vienību augstākus līmeņus. Šis process ir guvis apstiprinājumu kā savstarpēji izdevīgs gan NATO, gan arī Partnervalstīm, ļaujot gūt vērtīgu pieredzi, strādājot kopā apvienotās mācību programmās.

PLAŠĀKAS KONSULTĀCIJAS UN SADARBĪBA

Pēc Madrides 1997. gada jūlija galotņu sanāksmes, kā daļa no konsultāciju un sadarbības pastiprināšanas un pasākumu ieviešanas procesa, lai pastiprinātu atklātību kā politiskajā, tā arī militārajā sfērā, tika izveidotas vairākas jaunas institūcijas.

Papildus Eiroatlantijas Partnerības padomes (EAPC) sanāksmēm, dažādos formātos notiek arī NATO-Krievijas Apvienotās pastāvīgās padomes (PJC) un NATO-Ukrainas Komisijas (NUC) (kas darbojas civilajā un militārajā sfērā un ir aprakstītas iepriekšējās nodaļās) tikšanās, lai risinātu šo daudzpusējo un divpusējo sadarbības institūciju militārās sfēras jautājumus. Eiroatlantijas Partnerības militārā komiteja (EAPMC) tagad tiek ar visām EAPC valstīm, lai diskutētu un apmainītos ar viedokļiem par militārajām problēmām. Tādā pašā veidā, lai veicinātu ciešākas savstarpējā atbalsta saistības īpašajās attiecībās starp NATO un Krieviju, tiek organizētas Štāba militāro pārstāvju un komandieru sanāksmes PJC (PJC-MR/CS) aizbildniecībā. Līdzīgas tikšanās notiek Ukrainas Militāro pārstāvju līmenī (MC/PS ar Ukrainu) un Štāba komandieru līmenī (MC/CS ar Ukrainu).

Eiropas Savienības Partnerības militārās komitejas (EAPMC) tikšanās notiek vai nu Plenārsēdēs (ar visu Partnervalstu dalību) vai arī ierobežotajās sēdēs, kuru mērķis ir apspriest funkcionālos vai reģionālos jautājumus, kā, piemēram, kopēju dalību Miera atbalsta operācijās. Sanāksmes var tikt noturētas arī ar vienu Partnervalsti Individuālajā sesijā. Šīs sanāksmes tiek rīkotas vai nu Aizsardzības komandieru (CHOD) līmenī, parasti divas reizes gadā kopā ar citām CHOD sanāksmēm, kuras notiek Briselē, vai arī katru mēnesi Pastāvīgo Militāro pārstāvju līmenī. Šī pasākumu kārtība samazina braucienus uz Briseli un izmaksas katram aizsardzības komandierim. Visas sanāksmes vada NATO Militārās komitejas priekšsēdētājs.

NATO-Krievijas Apvienotā pastāvīgā padome (PJC) Štāba/augstāko komandieru Aizsardzības sesijā (PJC-CS) parasti tiekas vismaz divas reizes gadā, kas sakrīt ar Militārās komitejas komandieru Štāba sesiju katra gada pavasarī un rudenī.

Katru sanākumi apmeklē NATO Aizsardzības komandieri, NATO Stratēģiskie komandieri un Krievijas militārie pārstāvji. PJC-MR tikšanās Pastāvīgajā sesijā, kuras apmeklē Briselē nozīmētie militārie pārstāvji, var notikt daudz biežāk.

Abas sanāksmes - gan Aizsardzības komandieru sesijas, gan arī Pastāvīgās sesijas - kopīgi vada trīs pārstāvji: Militārās komitejas priekšsēdētājs, NATO Aizsardzības komandieris vai NATO Militārais pārstāvis, kas atrodas NATO galvenajā mītnē Briselē, un Krievijas Militārais pārstāvis. NATO pārstāvniecība minētajās sanāksmēs notiek pēc rotācijas principa - uz trīs mēnešiem pēc kārtas no katras NATO valsts.

Tikšanās laikā abos - gan Aizsardzības komandieru, gan Pastāvīgo pārstāvju - līmeņos kopējie trīs priekšsēdētāji savstarpēji dala katra darba kārtībā iekļauto punktu vadību. Darba kārtību katrai sanākumam sagatavo, pamatojoties uz panākto savstarpējo vienošanos starp NATO Starptautisko Militāro štābu un Krievijas pārstāvniecību, un pēc tam to apstiprina visi trīs priekšsēdētāji.

Militārā komiteja ar Ukrainu tiekas Aizsardzības komandieru sesijā vismaz divas reizes gadā, un tikšanās tiek plānotas tā, lai tās sakristu ar citām tajā pašā līmenī notiekošajām sanāksmēm. Sanāksmēs piedalās NATO Aizsardzības komandieri, NATO Stratēģiskie komandieri un Ukrainas oficiālais pārstāvis, un tās vada Militārās komitejas priekšsēdētājs. Militārās komitejas un Ukrainas tikšanās militāro pārstāvju līmenī arī tiek sasauktas divas reizes gadā.